

Από τα Ιστορικά Ημερολόγια του ναυτικού αγώνος του 1821 του αντιναυάρχου Γεωργίου Σαχτούρη

Ιουνίου 21 Σάββατον 1824. Εξημερόθημεν άντικρυ εις τα ερημονησάκια όπου κείνται αραδικώς εις το γράδο (εννοεί Βόρειον Πλάτος 36^ο μοιρών) 36, ο Καπ: Χριστόφιλος και ο Καπ: Λεονάρδος του μπουρλότου δεν εφάνησαν, ο καιρός πονέντες μέτριος, ακολουθούμεν τον δρόμον μας 10 Υδραϊκά, και 12 σπετζότικα τα άλλα δύο έμειναν οπίσω, εις τας 10 ½ το πρωί είδομεν μακρόθεν ένα πλοίον κατά το μέρος της Κρήτης. Ο Καπ: Ζάκκας εδιορίσθη να υπάγη να το επισκευθή. Ύστερον από αρκετήν ώραν το έφθασεν. Αυτό είρχετο από Αλεξάνδρειαν δια 18 ημ: είπεν ότι ο πασσάς έχει έτοιμα 80 περίπου καράβια, θέλει βαρκάρη εις αυτά 10 χιλιάδας στράτευμα, και 1.500 Καββαλαραίους. Το πλοίον ήτον Ιμπεριάλικον με κριθάρι φορτωμένον τα χαρτιά του δια την Ζάκυνθον. Επρόσθεσεν ότι ο υιός του Πασσά δεν ήτο κατεβασμένος, και ότι αυτή η εκστρατεία ενόμιζεν ότι θέλει αναβληθή έτι δια 40 ημέρας. Ερωτώντας τον δια την Κάσσον μας είπεν ότι απέρασεν πολλά ανοικτά και δεν ηξεύρει τίποτα. Ο καιρός ακολουθεί ο ίδιος.

Περί τας 10: η ώρα το δήλυ εφθάσαμεν εις την Κάσσον. Παρατηρούμεν κατά πρώτον εις το νησάκι όπου κείται εμπρός του λιμένος τα ολίγα σπήτια κατακρημνισμένα εις δε την κυρίως Κάσσον τινά μέρη κατακαμμένα και τινά αβλαβή ανθρώπους δε πολλά ολίγους. Ο Αντιναύαρχος ευγήκεν με την Σκαμπαβίαν εις ένα μέρος όπου ήτον τινά μαγαζιά και όπου εφάινοντο τινές άνθρωποι. Ούτοι μόλις είδον τας διάφορας σκαμπαβίαις των πλοίων μας να πλησιάσουν εις αυτούς, ερρίφθησαν εις τα δάκρυα με γοϋσμούς, φωνάς και θρήνον απαρηγόρητον, ερωτώντες τους δια την δυστυχίαν τους μας είπον.

Την ημέραν της αγίας τριάδος είχαν φθάση τα Αιγυπτιακά πλοία με 3 α 4 χιλ. στρατού, άρχισαν να κανονοβολίζουν τα δύο παραθαλάσσια χωρία, και κατ' αυτήν και την ακόλουθον ημέραν έρριψαν υπέρ τας 4 χιλιάδας κανονιαίς. Ο Ουσεΐμ μπέης όστις διεύθυνε την εκστρατείαν διώρισε 18 καΐκια με στράτευμα να υπάγουν δια νυκτός από το επάνω μέρος και προσποιούμενοι ότι ζητούν να ευγούν έξω, να ρίπτουν τουφεκιάς τρόπον τινά ότι πολεμούν εκεί. Τούτο βέβαια δια να κράξη εκείσε την προσοχήν των Κασσίων, ως ηκολούθησε. Συγχρόνως 24 βάρκαις μεγάλαις από Αρβανίτας (λέγουν οι περισσότεροι να ήτον χριστιανοί) οδηγούμενοι από ένα κάποιον υπανδρευμένον εις Ρόδον, εξεβαρκαρίσθησαν εις το κάτω μέρος του χωρίου Αγίας Μαρίνης, και επομένως άλλοι κατόπιν, εις τρόπον ώστε το πρωί ευρέθησαν έξω σχεδόν όλοι. Τότε ο Μπέης τοις

επρότεινε να προσκυνήσουν, και αυτοί του εζήτησαν διορίαν. Οι περισσότεροι των κατοίκων βλέποντες επί θύρας τους εχθρούς, εκυριεύθησαν από ένα πανικόν φόβον, και ήτον εις γνώμην να προσκυνήσωσιν χωρίς να ζητούν πλέον να διαφεντευθούν. Ο Μπέης τους βιάζει δια την απόκρισιν.

Όθεν και πρώτοι οι κάτοικοι της Αγίας Μαρίνης επροσκύνησαν, και ακολούθως εκείνοι του χωρίου Αρβανίτικο, απατημένοι οι άθλιοι από τας απατηλάς υποσχέσεις του απίστου Αιγυπτίου, ότι θέλει είναι φυλαγμένη και η ζωή των και τα υπάρχοντά των. Τινές των προκρίτων εβαρκαρίσθησαν δια την Αστροπελιάν. Μόνον ο πατριώτης Κπ: Μάρκος.... επρόκρινε να αποθάνη υπέρ της Πατρίδος του με τα άρματα εις τας χείρας και έχοντας μαζί του τινάς των κατοίκων του κατά ανατολάς κειμένου χωρίου καλουμένου... επολέμησε τέσσαρας ώρας εναντίον δύο χιλιάδων και εθανάτωσεν υπέρ τους τριάκοντα τούρκους, εν τούτοις οι τούρκοι ορμήσαντες κατ' αυτού τον έπιασαν ζωντανόν και δεμμένας τας χείρας τον έφερνον εις τον Μπέην, τότε αισθανόμενος ότι δεν ήτο καλά δεμμένος αρπάζει το μαχαίρι ενός εξ εκείνων όπου τον έφερνον και ρίπτει κατά γης τρεις τούρκους, αλλ' ορμήσαντες κατ' αυτού άλλοι πολλοί τον εθανάτωσαν μεληδόν. Τοιούτον τέλος έδωσεν ο γενναίος κπ: Μάρκος εν ω όλοι οι λοιποί συμπατριώται του, οίτινες ήδη τέσσαρα χρόνια έκαμαν τόσας ανδραγαθίας, εφάνησαν ήδη τόσον άνανδροι και δειλοί, ώστε να προσκυνήσωσιν εις τους τυράννους των και να τοις παραδώσωσιν τα άρματα όπου με τόσους ιδρώτας και πόνους απέκτησαν χωρίς καν να τα αδιάσουν.

Οι πρώτοι όπου εξεβαρκαρίσθησαν λέγουν να ήτον Αλβανίται χριστιανοί, οίτινες εμπόδισαν ολίγον την ορμήν των Τούρκων εις το να σφάτουν τους προσκυνησμένους□ δεν ημπορέσαν όμως να τους εμποδίσουν από το να συλλαμβάνουν τας παρθένους τας ευειδής γυναίκας και τα παιδιά, εξ ων λέγουν να έστειλαν υπέρ τας 2 χιλ. εις την Αίγυπτον και εις την Κρήτην.

Ο Πανούργος Ουσεΐμπεης ο και δραστηριότατος συγχρόνως, αφ' ου εθανάτωσεν έψησε και εκρέμασε τινάς των προτίστων συνέλαβε τας γυναίκας των και τα παιδιά των και τους έστειλεν ομού με άλλους προύχοντας της νήσου εις την Αίγυπτον, ύστερον δε από 24 ώρας διώρισε να μην ημπορή τινάς των στρατιωτών του να πέρνη σκλάβους μήτε να λεηλατή με κεφαλικήν ποινή. Ταύτην του την διαταγήν παραβαίνοντες τινές των στρατιωτών του τους επάιδευσεν αυστηρότατα μάλιστα και εκρέμασε τρεις αράπιδαις με το να παρέβησαν την προσταγήν του. Επροσκάλεσε τους Καπετανέους να υπάγουν με την αρμάδα του ως ναύτας με πληρωμήν 50 γροσ. Και τον ηκολούθησαν πολλοί. Αφήσας δε εις την νήσον ένα Αγά δια Διοικητήν ανεχώρησεν μετά τρεις τέσσαρας ημέρας δια την Αλεξάνδρειαν με όλην του την Σκάδρα συνισταμένην από 4 φεργάταις 6 κουρβέταις και 10 μπρίκια πολεμικά, πέρνοντας μαζί του και 26 κομμάτια των Κασσιών Βεργαντίνα πολεμικά Γολέτας και άλλα δια σημείον της Νίκης του. Ο Αγάς τον οποίον αφήσεν άμα είδε μακρόθεν τα πλοία μας εβαρκαρίσθη εις μίαν Γαλιότα και απέρασε εις Κάρπαθον. Ούτος επαράσταινε καθημερινώς εις τους

διαμένοντας ταλαιπόρους κατοίκους την αταξίαν της διοικήσεώς μας την αμυχανίαν μας, την ασυμφωνίαν μας, και ότι εφέτος άφευκτα θέλει μας καθυποβάλλουν (καθυποτάξουν). Τοις υπόσχετο να ξεσκλαβώση όλους τους συγγενείς των, προσθέτοντάς τους πως όποιος θέλει να κατοικήση εις την Αλεξάνδρειαν. Ο μεχμέτ Αλής θέλει τους δώσει γην και οσπήτια να κατοικήσουν και άλλα μύρια τοις υπόσχετο δια να τους καθησυχάση.

Ο Αντιναύαρχος και λοιποί καπ: ταύτα ακούσαντες από τους Κασσίους, τους αναίρεσαν τας κατά της Διοικήσεως συκοφαντίας του νέου Αγά των, τους επαράστησαν ότι η διοίκησις ήδη εμβήκεν εις το Ναύπλιον, αφ' ου καθυπέταξε τους Αντάρτας της, ότι τα πάντα ήδη άρχισαν να εμβαινουν εις τάξιν, και ότι η Διοίκησις τους έστειλεν εξ επίτηδες δια βοήθειάν των, τοις επρόσθεσαν ότι αν θέλουν να μεταπεράσουν εις τον Μωρέα ή αλλού είναι έτοιμα δι' αυτούς τα πλοία όλα, και εις τούτο τοις υπεσχέθησαν να τοις δώσουν απόκρισιν την αύριον. Ούτως ανεχώρησαν οι κπ: και ο Αντιναύαρχος έκαμε σενιάλο των πλοίων όλων να αράξωσι εις τον λιμένα, είναι δε όλα ομού 23 πλοία.

Ιουνίου 22 Κυριακή. Σήμερον το πρωί εις το Αντιναυαρχικόν πλοίον απεφάσισαν να υπάγωσι όλοι έξω, και να ζητήσουν την απόφασιν των Κασσίων, και αν δεν θέλουν να εμπαρκαρισθούν να αναχωρήσουν αμέσως τα πλοία. Επήγαν τοις ομίλησαν, πλην όλοι έκλιναν να μείνουν φοβούμενοι ως λέγουν μην υποφέρουν εις την ξένην γην τα όσα υπέφεραν οι Χίοι, Αΰβαλιώται και Κρήται. Επροσκαλέσαμεν να εμπαρκαρισθούν καν οι ναύται, πλην και ούτοι προφασιζόμενοι τους συγγενείς όπου είχαν σκλαβωμένους, δεν ηθέλησαν να ελθούν. Εκάμαμεν σενιάλο δια τούτο να βαλθούν όλα τα πλοία εις τα πανιά. Εν τω μεταξύ έφθασαν και άλλα 4 καράβια Σπετσότικα, τα δύο μπουρλότα και τα δύο πολεμικά, και εγίναμεν όλα ομού καράβια 27, εκάμαμεν πανιά και εβραδιάστημεν έξω της Καρπάθου με μαεστράλε φόρτε (δυνατόν) δια τούτο τα πλοία ήτον διεσπαρμένα, επήραμεν την βόλτα κατά την Κρήτην.

Ιουνίου 23 Δευτέρα. Εξημερώθημεν μεταξύ Καρπάθου και Χάλκης, ο καιρός ακολουθεί δυνατός τραβούμεν την βόλτα κατά την Πισκοπήν επροχωρήσαμεν έως την Νίσερο. Τα πλοία διεσπάρθησαν τα Σπετσότικα δεν φαίνονται διόλου. Εκ των ιδικών μας μόνον 8 έχομεν αλα-βίστα (υπ' όψιν). Εβραδιάστημεν μεταξύ Νίσουρα και Κως. Ο καιρός ο ίδιος δυνατός.

Ιουνίου 24 Τρίτη. Εξημερόθημεν έμπροσθεν της νήσου Αστροπελιάς. Εκ των ιδικών μας πλοίων Υδραϊϊκων φαίνονται μόνον 7. Εκ των Σπετσότικων μόνον εν. μετ' ολίγον επισκέφθημεν εν πλοίον Σαντορικαϊκον του κπ: Αναγνώστη με σημαϊαν ρωσικήν, μας είπεν ότι είχεν φύγη από Σαντορίνην χθες το εσπέρας και ότι είχεν υπάγη εκεί άνθρωπος από Σύραν όστις τοις είπεν ότι ο εχθρικός στόλος της Κωνσταντινουπόλεως επήγεν εις

Ψαρρά και τα εξουσίασε δια προδοσίας. Αύτη η θλιβερά είδησις μας έκαμεν να ποδίσωμεν και να τραβίξωμεν δια Σαντορίνην να πληροφορηθώμεν την αλήθειαν. Εκκοινοποιήσαμεν την είδησιν εις τα πλοία μας και εις τον υποναύαρχον των Σπετσών, και ερρίψαμεν δύο κανόνια να σηκωθούν τα δύο πλοία όπου εστέκοντο εις την Αστροπελιάν.

Περί τας 7 η ώρα εγνωρίσαμεν το πλοίον του κπ: Γκιόνη όπου εύγενεν από την Αστροπελιάν ομού με τον κπ: Χριστόφιλον. Ούτος είχε τρακάρη με το μπουρλότο του κπ: Λεονάρδου και επέστρεψεν εις Ύδραν να διορθωθή. Ο Γκιόνης μας είπεν ότι ανεχώρησεν από Ύδραν το παρελθόν Σάββατον, ότι την Δευτέραν ήτον να αναχωρήση και ο Μιαούλης με την δευτέραν μοίραν των πλοίων μας. Περί Ψαρρών δεν ήξευρεν άλλο πάρεξ ότι ο κπ: πασσάς ήτον εις Μιτηλήνην και είχε στείλη εκείσε εις Ψαρρά τον δεσπότην της Μιτηλήνης προσκαλώντας τους να προσκυνήσουν, τον οποίον και εκράτησαν οι Ψαρριανοί. Ότι ο Οθωμανικός στόλος περιείρχετο εις το Σίγρι. Μας έφερεν και γράμμα από την τοπικήν διοίκησιν της Ύδρας. Ο καιρός ο ίδιος. Περιφερόμεθα εις το αυτό μέρος.